

Brexit-neuvotteluiden tilannekatsaus

Ison-Britannian EU-erosopimuksen neuvottelut ovat käynnissä. Erosopimuksen keskeiset kysymykset koskevat mm. kansalaisten oikeuksien turvaamisesta, rahoitusratkaisuja ja Irlannin rajan erityiskysymystä. Erosopimuksessa sovitaan myös siirtymäajan järjestelyistä sekä annetaan poliittinen julistus EU:n ja Britannian välisen tulevan suhteen puitteista. Neuvotteluiden aikataulu on tiukka. Tavoitteena on saada neuvottelut päätökseen lokakuussa 2018, jotta sopimus astuisi voimaan ennen Britannian EU-eroa 29.3.2019. Tällöin tulee kuluneeksi kaksi vuotta Britannian antamasta EU-eroilmoituksesta.

Siirtymäajan järjestelyt olisivat voimassa vuoden 2020 loppuun. Tänä aikana tilanne säilyisi käytännössä lähes nykyisellään paitsi, että Iso-Britannia ei olisi mukana EU-päätöksenteossa. Siirtymäajan aikana neuvoteltaisiin tulevasta suhteesta, johon liittyvät sopimukset tulisivat voimaan vuoden 2021 alussa.

Erosopimuksen vaikeita kysymyksiä vielä ratkaisematta

Neuvotteluosapuolet ovat todenneet, että noin 80 prosentista erosopimuksen kysymyksistä on päästy yhteisymmärrykseen. Haastavimmat kokonaisuudet ovat edelleen ilman ratkaisua, kuten vararatkaisu Irlannin ja Pohjois-Irlannin välisen kovan rajan välttämiseksi.

Tulevan suhteen puitteista ei ole vielä yhteistä näkemystä. Ison-Britannian toiveena on EU-erossa säilyttää tavaroiden vapaa liikkuvuus EU:ssa, mutta torjua mm. ihmisten ja palveluiden vapaa liikkuvuus. Elinkeinoelämän näkökulmasta tiiviiden taloussuhteiden ylläpitäminen Britanniaan on tärkeää ja käytävissä neuvotteluissa punaisena lankana on tavoitella mahdollisimman vähän muutoksia nykytilanteeseen. EU27-maat ja niiden elinkeinoelämä ovat kuitenkin olleet yksimielisiä siitä, että vielä tätäkin välttämättömämpää on säilyttää toimivat yhteismarkkinat.

Britannian ja EU:n suhde muuttuu merkittävästi

Ison-Britannian neuvotteluissa asettamat reunaehdot tarkoittavat sitä, että Britannian ja EU:n välinen tuleva suhde perustuisi vapaakauppasopimukseen. Tämä tarkoittaa merkittävää muutosta nykyiseen tilanteeseen. Vapaakauppasopimuksissa on keskitytty lähinnä poistamaan tulleja sekä vapauttamaan osittain julkisia hankintoja ja palvelukauppaa. Joissakin moderneissa vapaakauppasopimuksissa on mukana vapaaehtoisuuteen perustuvaa sääntely-yhteistyötä.

Jos Britannia jää EU:n sisämarkkinoiden ja tulliliiton ulkopuolelle, heikentää se välttämättä yritysten markkinoillepääsyä. Tullimuodollisuudet ja –valvonta monimutkaistuvat. Tulli on arvioinut, että uusista tuonti- ja vienti-ilmoituksista aiheutuu yrityksille lisäkustannuksia jopa 115 miljoonaa euroa vuodessa. Nykyisin yritysten kohtaamat kaupanesteet liittyvät yhä enemmän tullien sijaan maiden välisten sääntely-ympäristöjen eroihin, jotka johtavat erilaisiin teknisiin vaatimuksiin, määräyksiin ja standardeihin. Ajan myötä EU:n ja Britannian todennäköinen lainsäädännön eriytyminen luo teknisiä kaupanesteitä. Sääntely-ympäristö on erittäin tärkeä palveluliiketoiminnassa ja se koskettaa arkaluonteisia asioita kuten rahoituspalveluita ja ihmisten liikkumista. Muutokset koskevat laajaa asiakjoukkoa arvonlisäverotuksesta, sosiaaliturvaan ja aineettomiin oikeuksiin sekä esimerkiksi osallistumista EU:n tutkimus- ja innovaatio-ohjelmaan.

Yritysten on käytävä läpi, kuinka tärkeitä brexitin aiheuttamat mahdolliset muutokset ovat heidän yritykselleen ja kuinka suuren riskin ne tuovat yrityksen toimintaan. Yritysten on esimerkiksi arvioitava koko jakeluketjuaan ja Britannian asemaa siinä.

Näyttää siltä, ettei Suomi ole brexitistä taloudellisesti pahimmin kärsivien EU-maiden joukossa. Ison-Britannian osuus Suomen kokonaisviennistä on 4,4 prosenttia ja sen osuus tuonnista on 2,8 prosenttia. Joillekin toimialoille ja yrityksille Britannia on kuitenkin merkittävä markkina.

Brexit voi toteutua ilman erosopimusta

Neuvotteluissa mistään ei ole sovittu ennen kuin kaikesta on sovittu. Jos erosopimusta ei saada neuvoteltua eikä neuvotteluita jatketa kaikkien jäsenmaiden yksimielisellä päätöksellä, niin Britannian EU-ero astuu automaattisesti voimaan 29.3.2019. Tällöin siirtymäaikaa ei tule, vaan muutokset tapahtuvat heti eron myötä.

Tavaroiden, palvelujen, pääoman ja ihmisten vapaa liikkuvuus loppuisivat. Kauppaan kohdistuisi muun muassa tulleja ja määrällisiä rajoituksia. Ruokatuotteilla tullit olisivat keskimäärin 14 ja autoilla 10 prosenttia. Vaikka tariffien päätettäisiin olevan nolla, se ei poistaisi tullimuodollisuuksia, jotka lisäävät yritysten kustannuksia ja voivat pidentää toimitusaikoja. Britannialla ei ole heti riittävää valmiutta hoitaa uuden tullirajan edellyttämiä muodollisuuksia ja käytännön järjestelyjä. Satamissa nähtäisiin ruuhkia sekä viivästyksiä ja eurooppalaisissa tarkasti suunnitelluissa toimitusketjuissa koettaisiin häiriöitä. Monet jäsenmaat ovat alkaneet valmistautua eron tekemällä konkreettisia suunnitelmia esimerkiksi tulli-infrastruktuurin ja tulliviranomaisten määrän kasvattamiseksi ja kriittisten tuotteiden, esimerkiksi lääkkeiden varastoinniseksi.

Kauppa Britannian ja EU:n välillä vähenisi merkittävästi, ainakin väliaikaisesti ja kuluttajille tilanne näkyisi tuotteiden kallistumisena. Olisi myös epäselvää, mitä tapahtuisi EU-kansalaisten asemalle Britanniassa.

Todennäköisyys brexitin toteutumiselle ilman sopimusta kasvaa Britannian EU-eropäivän lähestyessä. Britannian hallitus ja EU27-maan puolesta neuvotteluita käyvä Euroopan komissio ovat ohjeistaneet yrityksiä ja kansalaisia siltä varalta, että EU-erosta ei saada sovittua. EK on valmistellut [tarkistuslistan](#), jonka avulla yritykset voivat arvioida 'no deal' -lopputuloksen vaikutuksia omaan toimintaansa.

EU-erosopimuksen kariutumisen vaikutukset olisivat Britanniassa selvästi dramaattisemmat kuin EU:ssa. Kansainvälinen valuuttarahasto IMF on arvioinut, että sopimuksettoman brexitin pitkän aikavälin suorat talousvaikutukset olisivat tarkastelussa mukana olleista EU-maista kaikkein pienimmät juuri Suomessa.

Suomi menettää samanmielisen kumppanin

Pidemmällä tähtäimellä Britannian EU-erolla voi olla merkittäviä vaikutuksia EU:n tulevaisuuteen ja sen politiikkaan. Britannian EU-linjaukset, jotka koskevat mm. avointa markkinataloutta, kilpailukyvyn korostamista, parempaa sääntelyä sekä EU:n toiminnan tehostamista, ovat olleet hyvin linjassa Suomen elinkeinoelämän tavoitteiden kanssa. Markkinaliberaali suuntaus tulee Britannian EU-eron myötä heikkenemään.

Lisätiedot:

Johtava asiantuntija Janica Ylikarjula, puh. 040 560 1275

Asiantuntija Salla Turtiainen, puh. 0400 279 958

Asiantuntija Salla Ahonen, puh. +32 (0) 495 562 295